

László Attila

2013. szeptember

László Attila jazzgitáros, zeneszerző 1953. július 10-én született Kaposváron. Az építészmérnöki kar, majd a Bartók Béla Konzervatórium jazz tanszakának elvégzése után élvonalbeli hazai jazz együttesekben játszott. 1975-ben alapította meg Kaszakó nevű együttesét, amelynek eredeti hangzású zenéjét 1983-ban az Édenkert című lemezen rögzítették. 1980-tól 1987-ig a Magyar Rádióban dolgozott stúdiózenészként. 1985-ben Tony Lakatossal létrehozták a Things nevű formációt, amely hét éven keresztül működött. 1992-ben alakította meg saját együttesét a László Attila Band-et, amelynek stílusa közel áll a contemporary jazzhez. Az elmúlt években újabb formáció alakult, a László Attila Quintet, amelynek tagjai: László Attila, Oláh Kálmán, Borbély Mihály, Lattmann Béla és Borlai Gergő. A László Attila–Oláh Kálmán Quartet a két szólista-zeneszerző csaknem húszéves zenei együttműködésének legújabb állomása, amelyben saját kompozícióikon kívül jazz standardeket is játszanak; az együttesben Lattmann Béla basszusozik, Zoltán Csörsz dobol. László Attila a Gitár Trio nevű zenei formációban is részt vesz, amelyben Babos Gyulával és Tátrai Tiborral közösen játsszák saját szerzeményeiket és a rock vagy fusion stílusokból ismertté vált számokat.

László Attila 1987 óta tanít a jazz tanszéken, jelenleg is a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense, az iskola big bandjének vezetője. 2011 óta a felsőörsi Snétberger Tehetség Központ jazz gitár tanára. Zeneszerzőként, hangszerelőként és zenészként húsz éve folyamatosan együtt dolgozik Charlie-val. Közös munkájukat sok, nagy példányszámban eladott album, sikeres koncertek, tv felvételek fémjelzik. Pályafutása során olyan világhírű jazz zenészekkel muzsikált együtt, mint Randy Brecker, Anthony Jackson, James Moody, Tommy Campbell, David Friedman, Gary Willis, Billy Cobham, Miroslav Vitous, Peter Erskine, Bob Mintzer, Jimmy Haslip, Russell Ferrante, Patti Austin.

A gitáros 2009 augusztusában meghívást kapott Ilaiya Raaja indiai zeneszerzőtől egy filmzenében szólistaként való közreműködésre. A felvételek Chennai-ban (korábban Madras) zajlottak Lattmann Béla és Nagy János zongorista társaságában. 2013-ban elkészítette a László Attila abszolút szolmizációs rendszere című módszertani kiadványát, amely segítséget nyújt többek között a kottaolvasás gyors tanulásához.

László Attila olyan világhírű jazz zenészekkel muzsikált együtt, mint Randy Brecker, Anthony Jackson, James Moody, Tommy Campbell, David Friedman, Gary Willis, Billy Cobham, Miroslav Vitous, Peter Erskine, Bob Mintzer, Jimmy Haslip, Russell Ferrante, Patti Austin. Pályafutása során elnyerte az Artisjus Az év zeneszerzője díjat (1997), a Magyar Jazz Szövetség Szabó Gábor Jazz Életmű-díj (1999), a Liszt-díjat (2003), a Magyar Köztársaság Érdemes Művésze díjat (2010) és a Gramofon Jazz díjat (2010).¹

Halper László gitáros kollégáddal beszélgettem a minap ugyanebben az interjúorozatban, amelynek témája a magyar jazztörténet közelmúltja, elsősorban a hatvanas-hetvenes-nyolcvanas évek története. Őt nem is annyira a saját pályájáról kérdeztem, hiszen egy fiatalabb generációhoz tartozik, hanem azokról a roma zenészlegendákról, akiket jól ismer. Ennek kapcsán mesélte el, hogy az ő családjában háromszáz évre visszamenőleg minden férfi zenész volt – ez adta az ötletet a nyitókérdéshez. A Te pályád ebből a szempontból nem ennyire nyílegyenes, legalábbis ami a kezdeteket illeti, hiszen egyrészt nem voltak a családotban ilyen szoros zenei kötelek, másrészt pedig egy építési diploma mellett vagy után választottad a zenei pályát. Kérlek, meséld el, hogy a zenetanulás, a zenével való foglalkozás hogyan jelent meg az életedben azelőtt, hogy huszonnégy éves korod körül a zenét hivatásodul kiválasztottad.

A mi családban sem édesapám, sem édesanyám nem volt zenész, viszont mindketten nagyon erős humán érdeklődéssel bírtak. Édesapám három szibériai háborús év után találkozott édesanyámmal, aki tanítónőként dolgozott vidéken; nem sokkal megismerkedésük után szerenádott neki egy hegedűvel. Édesapám ezen kívül festett is, édesanyám pedig nagyon szépen zongorázott. Polgári foglalkozásuk egészen más volt: édesapám, annak ellenére, hogy unitárius teológiát végzett Erdélyben, ahol született, végül főkönyvelő lett Kaposváron. Édesanyám matematika-fizika tanárnő, az a fajta vidéki szellemi-holdudvarral bíró pedagógus volt, aki a fél várost tanította élete során. Kaposváron nőttem fel, egészen az érettségiig ott éltem. Én nem jártam hagyományos óvodába, a bátyámra és rám a nagyszüleim vigyáztak; zeneóvodába viszont rendszeresen vittek – innen származnak az első zenei élményeim. Én Nyunyú nénihez jártam, az ő kezei alatt szerettem meg a muzsikálást,

¹ A szöveg a gitáros honlapján található önéletrajz alapján készült. <http://www.laszloattila.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2015. április 13.

éneklést. Az általános iskolában volt egy nagyszerű énektanárom, Zákányi Zsolt, aki tizenkét éven keresztül tanította az osztályomat, illetve volt egy kórusa, amelynek én is tagja voltam.

Gimnazista éveim alatt engem is megfogott egy Magyarországon akkor még épp hogy csak kibontakozó műfaj – a rock. Tizenkét éves korom körül elkezdtem autodidakta módon gitározni tanulni: hallgattam a felvételeket, és amelyik megtetszett, azt leszedtem. Volt zenekarunk, a Kék egér, ami egy kaposvári kocsmáról kapta a nevét – oda én ugyan sosem jártam, de tetszett a neve. Nemrég tudtam meg, hogy a Kék Egér nemcsak egy fantáziánév, hanem a delíriumnak egy fokozata, amikor az ember kék egereket lát. Aztán felvételiztem a budapesti Műszaki Egyetem építész karára, amelyet öt év alatt el is végeztem. Az egyetemi évek alatt alapítottam meg a Kaszakövet, egy olyan zenekart, amely a maga nemében egészen egyedi volt. Olyan hangzást szerettem volna létrehozni, amely erősítés nélkül, akusztikusan is komplett élményt tud nyújtani. Fuvola, oboa, fagott, akusztikus gitár, basszus gitár és ütőhangszerek voltak a zenekarban. A klasszikus zenében használatos hangszerek dacára egy olyan zenei világot tudunk teremteni, amely leginkább a Chicago Együttesre² emlékeztet: jazzes és rockos, helyenként énekszólammal ellátott zene. A neve ellenére ez nem egy folk-együttes volt, ezt inkább csak viccnek szántuk.

1977-ben, az építész kar elvégzése után fordult meg először a fejemben, hogy érdemes lenne megpróbálnom komolyabban, akár hivatásszerűen is a zenéléssel foglalkoznom. Építészrajzolás vagy beszélgetés közben is sokszor inkább a háttérben szóló Herbie Hancock³ vagy Chick Corea⁴ lemezre figyeltem. A végzés után végül is eldöntöttem, hogy adok magamnak három évet, kipróbálom, hogy megy ez nekem – szerencsére azóta is zenész pályán vagyok.

A zenei pálya felé fordulásban a klasszikus tanulmányok mellett egyértelmű, hogy a rockzene, annak is a progresszívebb ága nagy hatással volt rád. Korábbi interjúkból tudom, hogy az eddig említetteken kívül a Led Zeppelint,⁵ Eric Clapton⁶ zenekarát, a Creamet és Jimi

² A Chicago egy 1967-ben alakult együttes, amely saját magát a következőképpen definiálja: rock and roll banda kürtökkel. Hivatalos honlapja: <http://www.chicagotheband.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 10.

³ Herbie Hancock (1940) amerikai jazz-zongorista és zeneszerző. Hivatalos honlapja: <http://www.herbiehancock.com/home.php> Utolsó hozzáférés dátuma: 2015. április 15.

⁴ Chick Corea (1941) többszörös Grammy-díjas amerikai jazz-zongorista, zeneszerző. Hivatalos honlapja: <http://chickcorea.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 10.

⁵ A Led Zeppelin egy 1968-ban alapított brit rock-együttes, amely 1980-ig létezett. Jimmy Page gitáros, Robert Plant énekes, John Paul basszusgitáros és John Bonham dobos alapították a zenekart. Az együttes hivatalos honlapja: <http://www.ledzeppelin.com/buy> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 10.

Hendrixet⁷ is nagyon szeretted. A Chicago zenéje – ami a jazztól sem egészen idegen, egyfajta fúziós kísérlet – annyira megragadott titeket, hogy hangról hangra megtanultátok egyes számaikat. Ez a progresszív rockzene nem teljesen nélkülözte a rögtönzések improvizatív elemeket, de mégis sokkal inkább megkomponált volt, mint a jazz. Hogyan jelent meg kifejezetten a jazz műfaja iránti érdeklődésed? Milyen volt az a közeg, amelyben a hetvenes évek elején-közepén jazzel lehetett találkozni Magyarországon?

A rockzenét és a jazzt összehasonlítva akár egy rövidebb elméleti fejtegetésbe is belekezdhetnék, de inkább helyzetekről, konkrét előadókról mesélek. 1972-1977 között a Bercsényi Kollégiumban laktam. Ez Budapest kulturális életének egy olyan szigete volt, ahol szabadon lehetett kísérletezni. Iskola vagy bármi más után oda hazatérni olyan meglepetésekkel, izgalmas helyzetekkel teli dolog volt, amire még most is nagyon szívesen emlékszem vissza. Akkoriban például rendszeresen ott játszott a Sirius együttes.⁸ A sötét, hidegpadlós étkezdébe ilyenkor matracok és gyertyák kerültek a földre, a Sirius pedig zenélt Orszáczky Jackie⁹ szellemes konferanszaival körítve. De említhetném Melocco Miklóst¹⁰ is, aki különböző dolgokkal kísérletezett akkoriban, voltak például tárlatai a kollégiumban; tehát nagyon kreatív légkörben telt ez az öt év.

A jazzhez azonban nem is annyira ez az életforma hozott közel, hanem inkább azok az előadók, akikkel felvételeken, néhanapján pedig koncerteken is találkoztam. Az építésmunka velejárója, hogy sokat kell rajzolni, ami alatt nálam mindig szólt a magnó. Akkoriban hallgattam sokat George Duke¹¹ zenéjét, Herbie Hancockot, a Chicago Együttest vagy Chick Coreát és Stanley Clarke-ot.¹² Ők olyan világító egyéniségek, akik, úgy gondolom, túl azon, hogy csodálatosan játszanak, olyan érzéseket tudnak közvetíteni, amikre csak néhányan

⁶ Eric Clapton (1945) Grammy-díjas brit gitáros. Számtalan zenekarban játszott, egyik közülük a Cream, amelyet 1966-ban alapított Clapton, és amely 1968-ig volt aktív. Hivatalos honlapja: <http://www.ericclapton.com/planeinstrainsanderic> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 10.

⁷ Jimi Hendrix (1942–1970) amerikai énekes, gitáros és zeneszerző. Sokan hivatkoznak rá a valaha élt legnagyobb gitárosként. Hivatalos honlapja: <http://www.jimihendrix.com/us/home> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 10.

⁸ A Sirius a magyarországi progresszív rockzene talán legfontosabb zenekara volt, amely kompozícióiba a jazz motívumkincset, improvizatív elemeit is beépítette. Monográfia az együttesről: Zoltán Janos – Nemes Nagy Peter – Budai Ervin: *Széttört álmok – A Sirius együttes története*. Urom: Staen Hungaria, 2006.

⁹ Orszáczky Miklós, más néven Jackie Orszácky (1948-2008) basszusgitáros, énekes és dalszerző, 1969-től a Sirius tagja.

¹⁰ Melocco Miklós (1935) Rómában született Kossuth-díjas, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett szobrász.

¹¹ George Duke (1948–2013) amerikai funk-jazz-zongorista, énekes. A világhírnevet a The Jean-Luc Ponty Experience with the George Duke Trio című lemez hozta meg neki. Hivatalos honlapja: <http://www.georgeduke.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 11.

¹² Stanley Clarke (1951) amerikai jazz-zongorista, zeneszerző. Neve leginkább a Return to Forever nevű banda által vált ismertté. Hivatalos honlapja: <http://stanleyclarke.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 11.

képesek. Leginkább ez a fajta ösztönös vonzódás és szeretet vezetett a jazz irányába, ahol végül ráéreztem a kreatív muzsikálás igazi öröme. Szoktam mondani azoknak is, akik közönségként azt mondják, nem nagyon értenek a jazz-zenéhez, hogy nem is kell, elég, ha egy kicsit elgondolkoznak, ők hogyan folytatnák a zenét – így mindjárt kapnak egy nagyon érdekes vagy izgalmas megoldást, amely akár gyökeresen különböző is lehet a zenésztől.

A hetvenes évek első felében már természetes dolog volt egy, a zene iránt mélyen érdeklődő építész számára hozzájutni ezekhez a zenékhez, vagy még akkor is bonyolult kerülő utakon kellett megszerezni őket, mint mondjuk a hatvanas években?

Szalagos és kazettás magnófelvételek kézzől kézre jártak a kollégiumban. Persze ehhez benne kellett lenni egy olyan körben, ahol az emberek ezeket begyűjtik, felveszik a rádióból.

Hanghordozókat nem lehetett kapni Magyarországon.

Valóban, azt kintről kellett behozni – én voltam Nyugat-Berlinben még gimnazista éveim alatt, ahonnan hoztam egy Led Zeppelin lemezt. Ezt, aki tehette, átvette magnóra; kénytelenek voltunk ilyen kézműves módszerekhez folyamodni.

Térjünk rá az 1977-es Ki mit tud?-ra! Annak, hogy a televízió nyilvánossága előtt a jazz, vagy jazz-közeli zenei műfajok milliós közönség előtt megszólalhattak, azt hiszem, nehéz túlbecsülni műfaj történeti jelentőségét. Az 1977-es Ki mit tud?-hoz köthető ráadásul két zenekar indulása is: a Kis Rákfogó, amely megnyerte a Ki mit tud?-ot, a Lakatos Antal (később Tony Lakatos),¹³ Füstí Balogh Gábor,¹⁴ Kunu László¹⁵ és Lakatos Pecek László¹⁶ összeállításban, illetve a második helyen végzett a Te zenekarod, a Kaszakő. A Magyar Televízió nemrég leadta ennek a Ki mit tud?-nak az ismétlését; ezt nézve arra gondoltam, hogy aligha jutott el jazz-zene ilyen széles közönségréteghez azóta. Milyen érzéseid vannak a versenyre visszaemlékezve?

¹³ Tony Lakatos (1958) jazz szaxofonos. Hivatalos honlapja: <http://www.tonylakatos.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 11.

¹⁴ Füstí Balogh Gábor (1958–1988) jazz-zongorista.

¹⁵ Kunu László (1957) basszusgitáros.

¹⁶ Lakatos Pecek László (1956) jazzdobos.

Volt valami egészen békebeli hangulata a Ki mit tud? helyszínének, a kőbányai Pataki István Művelődési Háznak: a színpad nyírfaszínű burkolata vett minket körül, a zsűriben Pernye András¹⁷ dohányzott a színpadon értékelés közben. Nagyon családias légkör uralkodott ezeken az alkalmakon, a nagy közönséghez pedig hozzájárult az is, hogy akkor még a televízió-csatornák száma is kevesebb volt, az embereknek nem volt olyan sok választási lehetősége, mint ma, így a nézőszám is egészen magas volt. Gyakorlatilag az egész ország figyelemmel kísérte ezeket a fordulókat és drukkolta a kedvenceinek. Azt persze tudni kell, hogy a Kaszakő egy műegyetemistákból álló amatőr zenekar volt, mint ahogy a Ki mit tud? is amatőr verseny volt. Nem azért indultunk el rajta, mert óriási eredményeket vagy ismertséget akartunk volna szerezni, inkább csak szeretjük azt a zenét, amit játszottunk, és ez egy jó lehetőség volt arra, hogy próbára tegyük az együttest. Nagy örömünkre, és tulajdonképpen számunkra is meglepő módon, másodikak lettünk a Kis Rákfogó¹⁸ mögött és mi is megnyertük az elsődíjasoknak felajánlott helsinki jutalom utat, ami aztán szintén egy érdekes és kellemes élmény volt. Zenei szempontból nagyon sokat jelentett, hogy az elődöntőben Petrovics Emil¹⁹ és Pernye András is nagyon elismerőleg nyilatkozott különös összeállítású együttesünk zenéjéről. Volt például egy általam írt fagott-oboa-fuvola felállítás, amit kifejezetten dicsért Pernye. Ez számomra óriási dolog volt, hiszen ösztönös, majdnem hallás után írtam és hangszereltem ezeket a zenéket. Egy ilyen szakember elismerése a nyilvánosság előtt persze nagy hatással volt a pályámra.

Főleg akkoriban, amikor még meglehetősen merev műfaji határok voltak, és klasszikus zenei körökben bizony sokszor pejoratívan említették az úgynevezett könnyűzene műfajait.

Pontosan, épp ezért volt olyan nagy jelentősége mindennek. A Kaszakőnek különleges hangzása volt, érdekes zenei világa, amivel bekerültünk a televízióba – engem már pusztán ez

¹⁷ Pernye András (1928–1980) Erkel Ferenc-díjas zenetörténész, egyetemi tanár. Az elsők közt publikált Magyarországon tanulmányokat, cikkeket a jazzről. E témában született könyve: Pernye András: *A jazz*. Budapest: Noran, 2007.

¹⁸ A Kis Rákfogó nevét a korábbi, legendás zenészekből álló Rákfogó együttestől kölcsönözte, bár tagsági kapcsolat nem volt a két együttes közt. Az előbbi tagjai alapításakor Jávor Vilmos dobos, Lakatos Bögöly Béla basszusgitáros, Szakcsi Lakatos Béla zongorista és Babos Gyula gitáros voltak. Később Jávor helyét átvette Kőszegi Imre, Lakatos Bögöly helyett pedig a Syriusból átigazolt Orszáczky Miklós és Ráduly Mihály. Az 1976-ban alapult Kis Rákfogó az akkori tehetséges roma zenészekből jött létre: Füsti Balogh Gábor zongorista, Lakatos Antal szaxofonos, Kunu László basszusgitáros és Lakatos László dobos. Két évvel alapításuk után megnyerték a Ki mit tud? versenyt. Az együttes többszörös tagcsere után 1981-ben oszlott fel.

¹⁹ Petrovics Emil (1930–2011) Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, a 20. század zenei életének egyik legjelentősebb alakja.

boldoggá tett, az pedig, hogy a döntőben sikerült ilyen jól szerepeelnünk, óriási öröm volt. Rengeteg helyre hívták utána a zenekart, havi tíz-tizenöt koncertet adtunk a verseny után.

Nyilvánvaló tehát, hogy a Kaszakőnek óriási lökést adott a Ki mit tud?-győzelem, az ez által elért országos ismertség. Hogyan alakult a zenekar pályája, milyen nagy mérföldköveket tudnál említeni ezen kívül?

A Kaszakő együttest 1975-ben alapítottam és 1979-ig működött. Hatan voltunk az együttesben: fuvola, oboa, fagott, akusztikus gitár, basszus gitár és ütőhangszerek. Rajtam kívül csak Horváth Kornél²⁰ lett profi zenész, aki akkor fuvolán és ütőhangszeren játszott. Érdekes történet, hogy miképp állítottuk össze a repertoárt és a hangszereket: lementünk egy hétre a Balatonra, ahol egy szuterénbe szépen beköltöztünk, és reggel kilenctől délután négyig próbáltunk. Vittem saját témákat, hangszerelési ötleteket, amiket lejegyeztem, együtt korrigáltuk, és egy hét alatt összehoztunk egy programot. Egyetemi klubokban és a művelődési házakban játszottunk sokat.

1977-ben elkezdtem a bőgő szakot a Jazz Konzervatóriumban,²¹ majd fél év után elindult a gitár szak, így ott folytattam tanulmányaimat. Tomsits Rudolf²² elhívott a zenekarába, a Tomsits Szextettbe, ami akkor egy igazi profi zenekar volt. Persze sok mindent elvállalt Tomsits, de ennek azért jó része jazz koncert volt. Mikor a Tomsits Szextett feloszlott, újraalakítottam a Kaszakövet, de ezúttal már ifjú jazzista barátaimmal kvartett, illetve kvintett formájában. 1980-tól Horváth Péter²³ volt az első zongorista, aztán Pleszkán Frigyes²⁴ is zongorázott ott egy darabig, Füstí Balogh Gábor, majd Csanyi Zoltán²⁵ lett az együttes zongoristája, akivel 1985-ig játszottunk együtt. A basszusgitáros '80-tól Lattmann Béla,²⁶ ütőhangszereken Horváth Kornél játszott. A dobos először Szende Gábor,²⁷ majd

²⁰ Horváth Kornél (1954) Kossuth-díjas ütőhangszeres művész. Legnagyobb sikereit a Trio Stendhallal érte el, amelyben Snétberger Ferencsel és Dész Lászlóval játszott együtt. Hivatalos honlapja: <http://www.kornelhorvath.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 11.

²¹ 1965-ben indultak az első jazz tanszakok a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában. Ezek 1990-ben kerültek át a felsőoktatásba, az akkori Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Budapesti Tanárképző Intézetéhez (mai nevén Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem).

²² Tomsits Rudolf (1946–2003) jazztrombitás, zeneszerző, főiskolai tanár.

²³ Horváth Péter az Egyesült Államokban élő jazz-zongorista. Hivatalos honlapja: <http://www.peterhorvath.com> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 11.

²⁴ Pleszkán Frigyes (1959–2011) jazz-zongorista.

²⁵ Csanyi Zoltán jazz-zongorista, egy ideig élt Los Angelesben, majd hazaköltözött Magyarországra.

²⁶ Lattmann Béla (1960) a Jazz Konzervatórium bőgő szakán végzett, később azonban főként basszusgitárosként vált ismertté.

²⁷ Szende Gábor (1960) jazzdobos.

Veszeli János,²⁸ végül Lakatos Pecek Géza, aki akkor tért haza Amerikából egy hosszú kint tartózkodás után. 1983-ban készítettünk egy lemezt *Édenkert* címmel, ami azért volt nagy dolog, mert akkoriban még nem adhatott ki bárki bármit. Nem is annyira politikai, inkább szakmai jelentősége volt annak, hogy professzionális körülmények között tudtuk rögzíteni ezt a zenét.

Már ennyiből is kitűnik, hogy a Kaszakó nagyon nagy utat tett meg a műegyetemista indulástól '85-ig.

Így van. Szeretem az állandó összeállítású együtteseket, például a László Attila Band²⁹ tizenöt évig működött, előtte a Things³⁰ hét évig. A legfontosabb szempontom mindig az volt, hogy a zenekar tagjai sajátjuknak érezzék az általunk képviselt stílust, és ezt ki is tudják a maguk sokféle módján fejezni. Ha ez megvan, akkor az összetartásnak is nagyobb az esélye.

Szeretném, ha az utókor számára néhány mondattal emléket állítanánk három olyan zenésznek, akikkel együtt játszottál és már nincsenek közöttünk. Tudom, hogy nehéz röviden összefoglalni, de mégis arra kérlek, hogy két zongorista, Füstí Balogh Gábor és Pleszkán Frigyes, illetve egy trombitás zenekarvezető, Tomsits Rudolf művészetéről, személyiségükről szólj pár szót.

Nagyon szívesen teszem, és örülök is, hogy szóba hoztad ezt a témát, mert nagyon szerettem őket. Füstí Balogh Gábor volt az első, akit elvesztettünk. Ő egy zabolátlan jazz-zongorista. Talán Chick Coreához tudnám leginkább hasonlítani, aki szintén egy ösztönös, elemi erővel muzsikáló zenész. Bátran mondhatom, hogy az első igazi nagy lökés, ami miatt én jazz-zenész lettem, az Füstí játékának köszönhető. Őt hallgatva azt éreztem, hogy én is szeretnék majd valamikor így játszani, ilyen hatást tenni az emberekre. Füstí mindenben és mindenkin folyamatosan poénkodott, de akinek volt erre antennája, az természetesen nem sértődött meg – ez szerves része volt a személyiségének. Ugyanakkor olyanfajta zenét játszott, amit idehaza az ő tolmácsolásában nagyon újszerűen hatott. Nagyon jól megértették egymást Lakatos Tónival, élmény volt a koncertjeiket hallgatni.

²⁸ Veszeli János jazzdobos.

²⁹ A László Attila Bandet 1992-ben alapította László Attila. A későbbiekben részletesen lesz szó a zenekarról.

³⁰ A Things együttest 1985-ben alapította Tony Lakatossal László Attila. A későbbiekben még részletesen lesz szó a zenekarról.

Pleszkán Frigyessele osztálytársak voltunk annak ellenére, hogy körülbelül öt évvel volt fiatalabb nálam. Frici csodagyerekként kezdte a pályafutását – tizennégy éves lehetett, amikor Gonda János³¹ elvitte megmutatni a tanároknak a játékát. Volt, akinek könnyek potyogtak a szeméből, és azt gondolta, az nem lehet, hogy egy tizennégy éves monori fiú Oscar Petersont³² ilyen átérzéssel tudjon játszani. Nemcsak virtuóz volt, hanem rendkívüli érzéke volt a harmonizáláshoz is. Volt olyan koncert, ahol elkezdett egy számot, nézett a szemembe, és közben olyan harmóniákat fejlesztett, hogy az ember hátán a hideg futkározott. Mindig jókedvű volt, mindig haverkodott, sokszor az esett nehezeére, hogy e szinte gyermeki barátkozó készsége miatt ne koppanjon nagyot.

Külön köszönöm, hogy szóba hoztad Tomsits Rudolfot. Az a pár hang, amit játszott, olyan hitelesen idézte meg a legjobb autentikus amerikai hangzást, érzést, hogy az ő játékának a jelentősége nagyobb, mint amennyi szó esik róla a hazai jazz-zene történetében. Sokoldalú zenész révén rengeteg mindent csinált párhuzamosan, olyat is, ami nem jazz-zene volt. Ezeket ő élvezte, nem csinált belőle problémát, de néha voltak ebből származó konfliktusai. Például az a szextett is, amit korábban már említettem, azért oszlott fel, mert volt, aki csak jazzt szeretett volna játszani. Ennek ellenére Rudinak ez az ösztönös, elkötelezett jazz-érzése olyan magával ragadó volt, hogy egy életre szóló élményt jelentett vele játszani.

A beszélgetésünk következő szakaszában természetesen a Te személyes pályádon és élményeiden keresztül, de mégis csak a magyar jazzélet színtereivel, ha úgy tetszik, intézményeivel szeretnék egy kicsit foglalkozni. Persze az intézményt nem szó szoros értelmében kell érteni, hiszen a konzervatóriumi jazz-tanszakot leszámítva nem nagyon volt más, állami színtere a jazznek. Szeretném, ha 1977-től egészen a rendszerváltásig a klub- és koncertélettel, a fesztiválokkal, a Magyar Rádióval a szerepével, a Hanglemezzel, illetve a jazz tanszékkel is tudnánk egy kicsit foglalkozni. Meséld először arról, hogy Magyarországon az élő, hangversenyszerűen elhangzó jazznek milyen volt a közege, milyenek voltak a lehetőségei, az autentikus értelemben vett jazzclub hiánya mennyire éreztette hatását?

³¹ Gonda János (1932) Liszt Ferenc- és Széchenyi-díjas jazz-zongorista, zeneszerző, zenetörténész. Rengeteget tett a magyar jazzélet kialakulásáért, fellendüléséért, ő alapította meg például a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola jazz tanszakát 1965-ben. Megjelent könyvei: Gonda János: *Jazz: történet-elmélet-gyakorlat*. Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1979.; Gonda János: *Mi a jazz?* Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1982.; Gonda János: *Jazzvilág*. Budapest: Rózsavölgyi, 2004.

³² Oscar Peterson (1925–2007) hétszeres Grammy-díjas jazz-zongorista. Hivatalos honlapja: <http://www.oscarnpeterson.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 12.

A '77-től '90-ig terjedő időszak alatti tapasztalataimat a korábban már említett három folyamatosan, vagy hosszabb ideig működő saját jazz együttesem programjain keresztül tudom elmesélni. Az egyetemi klubok működése akkoriban az egyetemi-főiskolai élet szerves részét képezték. Arról, hogy a klubok adott kereteiket mire használják, a diákokból alakult vezetőség döntött szubjektív szempontok alapján. Akkoriban kezdett a jazz-rock vagy fúziós zene saját életre kelni idehaza is, ami rögtön nagyon népszerű lett ebben a közegben, hiszen egyesítette a rockzene dinamikáját a jazz kreativitásával. Az évek alatt kialakult a szervezők közt egy kör, akiknek az érdeklődése ilyen természetű volt, és megtalálták a zenekarokat, zenészeket, akiket bizonyos rendszerességgel meghívtak. Sokféle helyszínen, mindig más-más körülmények között zajlottak ezek a koncertek, amelyeknek spontaneitásuk, kreativitásuk mindvégig megmaradt.

Egy másik fontos színtérként említhetjük a művelődési házakat, ahova gyakran jártak a jazz-zenekarok és jazz-zenészek. Hasonló rendszer szerint működtek a meghívások itt is, mint a diákklubok esetében azzal a különbséggel, hogy náluk lehetett számítani rendszeres fellépésekre is. Kétheti, havi, kéthavi, rendszerességgel voltak ilyen jazz-programok. Ez volt az egyetemek és művelődési házak kínálata; mára mind a kettő gyakorlatilag leépült.

Érzékeltél-e bármilyen különbséget Budapest és a vidéki nagyvárosok közt az egyetemi klubok, művelődési házak szempontjából?

Állandó budapesti helyszín volt az Építők klub, a Bartók Béla úton egy klub, a Bercsényi Kollégium, vagy a villamos kar kollégiumai. A mi fellépéseink legalább hetven százaléka azonban vidéken, Szegeden, Pécsen és Győrben volt.

Az egyetemi városoknak ez a fajta kulturális aktivitása ezek szerint akkor intenzíven jelen volt.

Így van, hiszen aki Győrben főiskolás, azt nem érdekli, hogy ő most vidéken van, ugyanolyan programokat szervez, mint egy pesti egyetemista.

Térjünk most rá a fesztiválokra. Valóban ennek a korszaknak fontos és említést érdemlő eredménye az, hogy magyarországi vidéki városokban létrejöttek jazznapok, jazzfesztiválok. Ennek nyilvánvaló előzményei az egyéb szocialista országokban megfigyelhető hasonló

törekvések, hiszen például a Karlovy Vary Jazzfesztivál Csehszlovákiában már a hatvanas évek elején elindult. E fesztiválokon meglepő módon olykor egészen nagy sztárok is előfordultak, máskor pedig, ha nem is a legközvetlenebb élvonal, de mindig izgalmas, jó produciók szerepeltek. Visszatekintve hogyan látod ezeknek a jelentőségét?

Akkoriban ez a zene virágkorát élte abban az értelemben, hogy új, addig még nem hallott effektusokat tudott hozni, korszakalkotó egyéniségei voltak, akik elindultak egy úton és képesek is voltak rajta megmaradni. A fesztiválok keretet adtak ennek, így néha a legnagyobbak is eljöttek koncertezni Debrecenbe vagy Szegedre. Ehhez hozzátartozott az is, hogy a közönség érdeklődése jóval nagyobb volt, mint manapság, például ha kijött egy új Herbie Hancock vagy Michael Brecker³³ lemez, már fél évvel a megjelenés előtt mindenki csak arról beszélt. Ma már akkora a kínálat, hogy ez a fajta fókuszáltság, a fesztiválok jelentősége sem érvényesül annyira. Akkoriban az, hogy amerikai élvonalbeli zenekarok jöttek ide, a szakmai és laikus közönségnek egyaránt olyan személyes élményt jelentett, ami hatalmas lökést adott. Ezek a fesztiválok persze a magyar zenekaroknak is nagy lehetőséget biztosítottak, hiszen így nagyobb közönség elé tudták vinni zenéjüket. A mai fesztiválszervezők már a műfajok sokkal szélesebb spektrumából választanak, ami persze nem rossz, csak más. A hatvanas években a Magyar Rádió szervezte, biztosította az anyagi háttérét is a magyar jazzfesztiváloknak. Bár a programok kiválasztásának szempontjai jellemzőek voltak a szervezőkre, szerencsére becsúsztak óriási amerikai zenekarok is a fellépők közé.

A magyar jazz következő fontos színtere a Magyar Rádió volt, amelyet szoktak pozitív értelemben az ország egyik legnagyobb hangversenytermeként is emlegetni, ugyanakkor, ahogy Te is említetted, bizonyos műsorszerkesztési elvek nem mindig voltak optimálisak. A Rádióhoz Te más szálakkal is kötődöttél, hiszen a nyolcvanas években ott dolgoztál. Hogy emlékszel vissza most ugyancsak a '77-'90 közötti időszakot áttekintve a Magyar Rádió magyar jazz-életben betöltött szerepére?

A Rádió egy olyan lehetőség volt a magyar jazz számára, amely semmi mással nem hasonlítható össze. Óriási dolog, hogy jazzfelvételek készülhettek akkoriban, hiszen – mivel minden előadás más és más – a jazzt csak hangzó formában lehet megőrizni. Egy egészen

³³ Michael Brecker (1940) amerikai jazz-zongorista, zeneszerző. Hivatalos honlapja: <http://www.michaelbrecker.com/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 12.

különleges műhelymunka lehetőségét biztosította a rádió, amivel örömmel éltek a zenészek, hangmérnökök. Én stúdiózenészként dolgoztam itt hat éven keresztül. Ismertem a műszaki gárdát, hangmérnököket; mindenki annyira örült ezeknek a jazzfelvételeknek, olyan lelkesek voltunk, hogy sokszor egészen nagyszerű produkciókat hoztunk létre. Az viszont egycsatornás volt, hogy ki milyen és mennyi lehetőséghez jutott abban az időben. Kiss Imre volt hosszú ideig a jazz-szerkesztő a rádióban, majd később a könnyűzenei osztály vezetője is. Ő vállaltan és nagyon direkt módon vitte véghez saját elképzeléseit. Én úgy éreztem, hogy a hazai jazzélet jóval színesebb annál, mint amennyire ezt figyelemmel kísérte vagy akár segítette volna a rádió. Előfordult, hogy felvételekkel, koncertekkel kapcsolatban zenészek egyszerűen méltatlan helyzetbe kerültek a stílus és az őket körülvevő hangulat kapcsán. Ezzel együtt akkor olyan hosszú távú, a műfaj külföldi és hazai eredményeit bemutató műsorsorozatok mentek, amelyekhez hasonlóak ma már nincsenek. Sokan készítettek nagyszerű felvételeket, ez pedig mindenképpen egy nagyon pozitív dolog.

A következő ilyen színtér a Hanglezgyár. Kutatásaim során egy nagyon érdekes keresztmetszet rajzolódott ki: ha megnézzük, az 1960-as évek közepétől a rendszerváltásig megjelent mintegy hetven magyar jazzlemez – ez egy nagyon limitált szám. El tudnád mondani, hogy pontosan mit és hogyan reprezentál? Kik és milyen módon jutottak itt lehetőséghez? Tapasztalataim szerint a hanglezgyárak akkori működését sokan negatívabban ítélik meg manapság, mint amilyen az valójában volt; vitathatatlan, hogy a Hungaroton számos műfajban jelentős értéket teremtett, archívuma máig egy kiapadhatatlan kincsestár. Ugyancsak a '77 és '90-es évek közötti időszakban a „vasfüggöny” mögötti magyar hanglezkiadás jazz vonatkozásait Te hogyan látod?

Az egészséges kiindulópont, amihez viszonyítani lehet a lemezfelvételek számát, az az akkori zenei kínálat, tehát azok a zenei produkciók, amelyeket érdemes volt felvenni, rögzíteni. Azt lehet mondani, hogy ilyen szempontból nagyon jó volt a helyzet a jazzben, több irányzat is működött magas színvonalon. A lemezhez jutás lehetősége egészen korlátozott, sokszor véletlenszerű volt a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején. Ez sokszor az ezért felelős emberek pillanatnyi hangulatán, érdeklődésén múlt csak, mert a választék széles volt. Ahogy mondtad, az, hogy egy nagy és jelentős archívum is létrejött felvételekből, illetve lemezek születtek, majdnem a véletlen műve. Természetesen mindenki örült, ha felvétel készült, ez

óriási dopping volt a zenekaroknak, de ha ez mégsem történt meg, akkor sem dőlt össze a világ, maradt a koncertezés, a real time-ban történő muzsikálás öröme.

Mi '83-ban csináltunk a Kaszakó együttesel egy lemezt. Ezt a lehetőséget azért kaptuk, mert a Kaszakó egy országsszerte folyamatosan működő zenekar volt, nagyszerű zenészek játszottak benne, és voltak saját szerzeményeink – ezeket vettük aztán lemezre. Hadd meséljem el a borító történetét röviden. Mikor kiderült, hogy kiadja a Hungaroton a lemezünket, nagyon belekésedtem, rögtön kerestem is egy grafikust a borítóhoz. Találtam egy fiatal iparművészt, akinek nagyszerű képei voltak – ezek közt volt egy, amire teljesen rákattantam. A képen egy gyönyörű kert volt, mögötte kékszínű tenger, előtte az ösvényen egy felfelé nyújtózó női akt alak állt, a háttérben pedig a Föld kelt éppen fel az égre. Ez a kontraszt, a nő és a felkelő Föld képe borzasztó izgalmas volt, ráadásul nagyon passzolt a lemez zenei hangulatához, aminek az *Édenkert* címet adtuk. Ezt az általam nagyon kedvelt tervet bevitettem a Hungarotonba, majd három-négy nap múlva jött a válasz, hogy sajnos nem lehet ez a borító, mert obszcén. Visszavitettem a grafikusnak, aki borzasztó mérges lett, de végül leszedte a nőalakot és rajzolt egy motort, ami olajat fröcsköl, a lány helyére pedig egy sertést, aki a bokrok között lapul az édenkertben – ez lett aztán végül a borító. Persze rengeteg ehhez hasonló helyzet volt.

A színterek között az utolsó a jazz tanszék, amely 1990-ig csak középfokon működhetett Magyarországon. Ezt semmiképpen sem pejoratívan mondom, hiszen amikor 1965-ben Gonda János kezdeményezésére létrejött, akkor ez Európában is korainak számított. Te építészmérnöki diplomád megszerzése után kései hallgatóként kerültél a tanszékre, tíz év elteltével pedig már tanárként voltál jelen, ami mind a mai napig tart. Szeretném, ha a jazz-tanszék 1965 óta tartó történetét a magyar jazzművészet fejlődése szempontjából értékelnéd.

Igen, '87 óta, tehát gyakorlatilag most már huszonhat éve tanítok ott. A jazztanszékkel kapcsolatban is mindenképpen érdemes távolról tekinteni erre az oktatási formára és intézményre. Még ma is elismerésre méltó teljesítmény az, hogy Gonda János megalapította ezt az iskolát, másodikként Európában.

Ha Európában másodikként, akkor a vasfüggöny mögött pedig messze egyedülként.

Pontosan. Aki belegondol ebbe, az tudja, érti a jelentőségét – ma is abszolút elismeréssel gondolunk erre a lépésre, hiszen a jazztanszak azóta is folyamatosan működik; a mostani nyár eleji felvételin is jelentős volt a túljelentkezés. Ez az iskola ki tudja elégíteni a kreatív muzsikálás igényét, biztosítja az ahhoz való hozzáférés vagy abban való elmélyülés kereteit, ennek pedig óriási jelentősége van. Idén például a fakultatív improvizációs gyakorlatot – ami szabadon választható klasszikus szakos hallgatóknak is – tizenketten választották a klasszikus zenét tanuló zeneakadémisták közül. Tehát igen nagy az aktivitás, érdeklődés az ilyen fajta zene iránt. Ez a szak eljutott egyetemi szintre, évek óta így működik, alatta pedig az alap- és középfokú oktatás is országszerte több helyszínen zajlik. Megéri a szülőknek már egész fiatalon beíratni jazz szakra a gyereküket, hiszen ma már egyetemi szintig is el lehet vele jutni.

Az évtizedek alatt tovább lendítették az oktatást a nagyszerű, tűzön-vízen keresztülhaladó tanárok, akik valóban elkötelezettek, nagyon szeretik a műfajt, amit kitartóan művelnek is. Nagyon szerencsés az a helyzet, hogy a leendő zenészek már diákként bekapcsolódhatnak a hazai jazzéletbe, ez teljesen természetesen történik akár országhatároktól függetlenül is. Érdekes, hogy az utóbbi években a külföldi ösztöndíjakra jóval több hallgató pályázik, illetve míg korábban ez harmad- és negyedévben történt csak meg, most már sokan az első év után kimennek Erasmus-ösztöndíjjal külföldre. Vannak, akik a jazztanszék elvégzése után a Berklee-t,³⁴ vagy a Monk Intézetet³⁵ választják, ahol tényleg a legmagasabb szintű képzést kapják. Tehát abszolút konvertibilis a jazztanszék.

A rendszerváltás előtt ilyenfajta továbblépési lehetőség nem volt. Aki nem akart disszidálni, az nyugaton nem igen tanulhatott.

Így van. Lakatos Tóni például háromszor disszidált, az egyik alkalommal úgy, hogy nem pecsételték be a kilépést az útlevelébe, így úgy jött vissza, hogy elvileg ki sem ment – ezen aztán fel is háborodott. A hajtóerő ott volt, mindenki szeretett volna menni és bekapcsolódni a külföldi zenei véráramlásba is, így a jazzisták közül is néhányan disszidáltak; közülük volt, aki kint maradt, de olyan is, aki visszatért.

³⁴ A Berklee College of Music Amerika egyik leghíresebb, Bostonban működő modern zenei iskolája. Hivatalos honlapja: <http://www.berklee.edu/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 12.

³⁵ A Thelonious Monk Institute of Jazz kiemelkedő jelentőségű washingtoni jazziskola. Honlapja: <http://www.monkinstitute.org/> Utolsó hozzáférés dátuma: 2014. november 12.

Mivel nem közvetlen témánk, hogy a magyar jazzélet vasfüggöny mögötti helyzetét elemezzük, nem szeretnék a politikai összefüggésekre olyan nagy hangsúlyt fektetni, de azt azért ugye leszögezhetjük, hogy a pályád az első tizenhárom évében meghatározó volt az államszocialista rendszer?

Abszolút így van. Ez a fajta determináltság lényegében abból is adódik, hogy a jazz egy nemzetközi áramlásra alkalmas műfaj. Valaki vagy reálishan számításba vette a lehetőségeit, vagy senyvedett és kesergett. Én mindig az előbbi csoporthoz tartoztam. Ez abban is megnyilvánult, hogy mindig volt olyan nappali elfoglaltságom, állásom, amivel meg tudtam teremteni azt az anyagi biztonságot akár a családomnak, akár a szuverén zenélésnek, hogy nem kellett zenei kompromisszumokat feleslegesen kötnöm. Az utazások szempontjából a zenészeknek jobb volt a helyzete a külföldi fesztiválok, meghívások miatt, mint a civil embereknek.

A Ti esetetekben is a monopolhelyzetű Interkoncerten keresztül kellett ezeket lebonyolítani?

Természetesen. Amikor először beszélte erről az interjúról, és elmondta, hogy ez az időszak különösen nagy hangsúlyt kap majd benne, az első gondolatom az volt, hogy a mostani helyzethez képest a fő különbség ebben a bizonyos egy-két csatornás rendszerben rejlik. Elvileg most jóval több a lehetőség, de nem több a háttér, ami mögötte van.

Az interjú záró szakaszához érkeztünk, amelyben kellő részletgazdagsággal szeretnék beszélni arról a két zenekarról, amit már korábban is említettél: a Things, illetve a László Attila Band. Ez utóbbi vonatkozásában az a kérésem, hogy ne is álljunk meg a rendszerváltás pillanatában, hiszen ez teljesen értelmetlen lenne. Arra kérek, hogy először az 1985-1992 között működő Things zenekarról, annak jelentőségéről, illetve a magyar jazzéletben betöltött szerepéről mesélj.

A Things zenekar úgy jött létre, hogy Lakatos Tónival találkoztunk valamelyik fesztiválon és megbeszéltük, hogy csinálunk együtt egy zenekart. Azt hiszem, mind a ketten szívesen vágtunk bele ebbe a dologba. Fusion-ös, nyolcados zenét akartunk játszani, ami akkoriban számos új hajtást hozott a nemzetközi jazzéletben is, és izgatott bennünket. A zenekarban Lakatos Tóni szaxofonozott, akkoriban Csanyi Zoltán zongorán, és szintetizátorokon játszott,

Lattmann Béla basszusgitározott, Solti János³⁶ dobolt és Horváth Kornél ütőhangszereken játszott. Az együttesben nemcsak gitároztam, saját szerzeményeket is vittem, Csanyi Zoltán és Lakatos Tóni szerzeményeit is játszottuk. Volt valami elementárisan természetes öröm bennünk, amikor együtt próbáltunk, játszottunk. Nagyon összepasszolt ez a zenekar, amit nem lehetett előre tudni, ehhez a csillagok jó állása is kellett.

Hiába áll össze egy szupergrup csupa nagyszerű hangszeresből, nem biztos, hogy működni fog a kémia...

Ez olyannyira így van, hogy még azt sem lehet sokszor megjósolni, hogy egy-egy koncerten képesek lesznek-e a zenészek különlegesen tűzbe jönni. A Things együttesnél ez valahogy nagyon természetes volt, lendületet adott a zenének, ráadásul olyan stílusú volt, ami ennek a kifejezésére pont alkalmas. Lehet, hogy épp ez volt a szerencse; olyan lelkesedés vette körül a koncerteket, amire nagyon jó visszagondolni. Ez az akkori helyzetünket is meghatározza, hiszen nem volt sok ilyen fajta zenét játszó zenekar akkoriban. Én nem akarom ezt értékelni. Annyit tudok elmesélni, ahogy mi ezt megéltük, hogy gondolkodás nélkül mentünk a koncertekre akár kevesebb gáziért is. Végül egészen sikeres lett az együttes. Lakatos Antal akkor már Németországban elég gyakran játszott, így tudtunk németországi turnékat csinálni, illetve egy nagyon jó német kiadó, a Jazzpoint kiadta két lemezünket is. Mindkettőn csupa saját szerzemény szerepelt. Ritkaság számba ment, hogy ilyen jó európai terjesztési körülmények között magyar zenekarnak lemeze jelent meg.

A Things együttes gyakorlatilag akkor oszlott fel, amikor Lakatos Antal kiment szerződéssel a Frankfurter Rádióba. Akkor alapítottam meg a László Attila Bandet, amiben Oláh Kálmán zongorázott, Lattmann Béla basszusgitározott, Horváth Kornél ütőhangszereken játszott és Szendőfi Péter – aki akkor nemrég végzett a jazz-tanszéken – dobolt. Ezzel a zenekarral, ami tizenöt évig működött, olyan kompozíciókat játszottunk, amiket nem is a zenéből, stílusokból kiindulva, hanem kinek-kinek a személyéből vagy a zenei egyéniségéből raktunk össze. Így azt hiszem, sikerült létrehozni megint egy olyan zenei világot, ami jellegzetes, hangzásában pedig kicsi finomabb, mint a Things. Voltunk amerikai turnén, ahol

³⁶ Solti János (1953) dobos, neve elsősorban a Locomotiv GT-ből ismert, de rengeteg más formációban is játszik. Az MZTSZ (Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete) Zeneművészeti Szakiskola tanszakvezető tanára.

egy new york-i koncerten negyven ország ENSZ képviselői hallották a zenekart – ez azért egy elég különleges alkalom volt.

László Attila Band. Ez az elnevezés azt sugallja, hogy ez az a zenekar, amelyik a legteljesebb mértékben a Te zenei elképzeléseidet tükrözte. Igaz-e, hogy ez egy új korszak kezdete volt, amelyben egész egyszerűen elérkeztél band leader, azaz a zenekarvezetői korba, vagy inkább valamiféle szintézise jött-e létre azoknak a törekvéseknek, amiket a Kaszakőben és a Thingsben vittél véghez?

Azt hiszem, mindhárom dolog, amit mondtál, egyszerre volt jelen azzal a kiegészítéssel, hogy én nagyon ügyeltem arra, hogy a band leaderség ne egyszemélyes vezetést jelentsen. Ez inkább abban nyilvánult meg, hogy én mentem a koncertek után egy csomó mindent a vállamra véve azért, hogy ez a zenekar úgy működhessen, hogy zeneileg is jól érezzék magukat benne a zenészek. Fontos volt nekem ez az együttes nagyon; úgy éreztem, tovább kell vinnem az eddig elért eredményeimet, zenei elképzeléseimet, saját szerzeményeimet. Erre a továbbélésre jellemző például a *Once upon a time* lemezünk anyaga: három olyan szám szerepel ezen, amelyben szimfonikus nagyzenekar mellett a fuvola és a fagott is szándékosan jelentős szerepet kapott.

Ez egyértelműen a Kaszakő idejéből ered.

Szándékosan az a hangzásvilág köszön vissza. Voltak olyan kompozíciók ezzel a zenekarral, amelyek szintén a nyolcados, jazz-rockos zenei világba nyúltak vissza. Ez a fajta lüktetés, ha úgy tetszik, monotónia nagyon izgalmas, ennek ellenére sok olyan felvételt hallottam, ahol ugyanez fárasztóvá, érdektelenné válik. A László Attila Banddel gyakran akár hirtelen, megszakított módon egy váltás következett be, ahol ez a groove egyfajta pasztellszínű mezőre téved. Az óriási tehetségű zenész kollégákkal öröm volt kipróbálni ezeket a dolgokat.

1977-ben, vagyis harminchat évvel ezelőtt történt, hogy egy építészmérnök-diplomát szerzett fiatalember adott magának három évet arra, hogy a zenei pályára lépjen, és kipróbálja, hogy ez működtethető-e, menedzselhető-e, egzisztenciálisan is megvalósítható-e. Mit mondanál egy most, 2013-ban végzett építészmérnöknek – aki kiválóan gitározik –, ha megkérdezné, tud-e magának egzisztenciát teremteni? Tudom, hogy a nagyon különböző korszakokat nehéz

összehasonlítani, de mi lehet az, ami akár egy értékrendben, akár szakmailag még ma is megvan, és Neked is erőt ad a folytatáshoz hatvan évesen?

A fiatal építésznek, aki szeret gitározni, azt mondanám, hogy azokra a dolgokra, amiket magához közeleink érez, figyeljen oda, próbálja őket megtartani. Akár építészként dolgozik, akár zenészként, vagy más területen. Az a fajta figyelem, ami abban a korban jellemző az emberre, fogyóeszköz. Tehát jó, hogy ha nagy jelentőséget tulajdonít neki, és megpróbálja minél tovább megtartani magának. Egész életprogram lehet az, ha azonosulni tudunk a számunkra meghatározó elképzeléseinkkel a lehetőségek szerint. Az én részemről az egzisztenciális kérdés máshogy jelentkezett, mint általában, hiszen egyértelmű volt, hogy az építész szakmához képest a zenész szakma nem egy biztos előrelépés, mégis visszagondolva, most is sokszor ujjongok magamban, hogy zenész maradtam, hogy én akkor is éreztem valami olyasmit, hogy valamit szeretnék elmondani, megosztani az emberekkel. Ez elég konkrét formát tud ölteni az élet különböző területein, amihez nagyszerű, nem közhelyes és nem direkt lehetőséget nyújt a kreatív zenélés saját zenekarral és kompozíciókkal.

Az elmúlt néhány évtizedben sok olyan helyzet adódott, amikor válaszút elé kerültem – olyankor mindig ez jutott az eszembe. Volt, hogy jó állást ajánlottak, amin elgondolkodtam, de aztán magamban feltettem a kérdést, hogy hát ezért lettél zenész, hogy beüljél valahová? Szóval a gyakorlatban ez mozgató engem, és nem bántam meg egyáltalán a döntésem. Nagyon örülök azoknak az új helyzeteknek, amikor megint teret kaphat az, amit én szeretnék közvetíteni. Már öszülő halántékkal érdekes módon egészen rendkívüli lehetőségek is adódtak akár Dél-Indiában a többszöri vendégszereplések során, vagy Los Angelesben a világ élvonalába tartozó jazz-zenészekkel együtt. Az ember mindig nyitva tartja a szemét, és amikor eljön az idő, akkor akcióba lép.

(Az interjú 2013 szeptemberében készült. Az írott szöveg gondozásában, a lábjegyzetek szerkesztésében közreműködött: Könyves-Tóth Zsuzsanna)